

Programrapport 2018 – Kjønnbalanse i toppstillinger og forskningsledelse/BALANSE

Sammendrag

Ambisjonen med programmet er å fremme likestilling og kjønnbalanse i norsk forskning, med særlig vekt på å øke kvinneandelen i faglige toppstillinger og forskningsledelse. Programmet skal bidra til strukturell og kulturell fornyelse av forskningssystemet som gjør dette mulig. Programmets mål skal nås gjennom:

- BALANSE-prosjekter
- Kunnskapsutvikling og ny forskning
- Nasjonal læringsarena

For å nå målet om økt kvinneandel innen faglige toppstillinger og forskningsledelse er det avgjørende å fremme bevissthet og kunnskap om betydningen av kjønnbalanse og hvilke faktorer som bidrar til å hemme eller fremme kjønnbalanse. Kunnskapsdeling er like viktig som kunnskapsutvikling. Målet er å være en nasjonal kunnskapsleverandør for likestillingstiltak i forskning og forskningsledelse. En kommunikasjonsplan er under utvikling.

Programmet skal gjennom sine aktiviteter og prioriteringer bidra til et bredt omfang av resultater. Forskning, evalueringer og erfaringsoppsummeringer vil gi resultater i form av rapporter og publikasjoner. Erfaringer fra prosjektene som har fått BALANSE-midler skal samles i en "verktøykasse" og formidles til alle som har behov for denne kunnskapen. Denne type kommunikasjon er en av de viktigste resultatene av BALANSE.

I løpet av 2018 lyste BALANSE ut midler til forskerprosjekter for første gang. Bakgrunnen for dette er identifiserte kunnskapsbehov i sektoren som man ønsker å få dekket, slik at innsatsen kan styrkes og gjøres enda mer treffsikker.

Programmets overordnede mål og formål

Programmet er ambisiøst; målsetningen er både å øke forståelsen av likestillingsutfordringene i det norske forskningssystemet og å påvirke systemet med sikte på bedret likestilling og kjønnbalanse. Samtidig forventes programmet på kortere sikt å gi resultater i form av flere kvinner i toppstillinger. Virkemidlene som utprøves og utforskes gjennom programporteføljen er derfor bevist varierte slik at man kan få bedre forståelse av så vel utfordringer som mulige løsninger.

Beskrivelse og vurdering av aktivitet, måloppnåelse og planer framover

Resultater, virkninger og effekter

Prosjektporteføljen bestod i 2018 av åtte prosjekter der fire av disse ble avsluttet i løpet av året. BALANSE-prosjektene har en varighet på tre år og sluttrapportene fra disse peker på en rekke resultater, aktiviteter og funn.

- Blant aktivitetene kan nevnes; professorprogram, kvalifiseringsprogram, skriveverksteder, opprykksvurderinger, kompetansehevingstiltak, mentorprogrammer, ledelsestrening, kurs i nettverksbygging, karriereplanlegging, forskningsrapporter, kronikker og artikler.
- Som funn og resultater pekes det på økt oppmerksomhet og status til arbeidet med likestilling og kjønnsbalanse, flere kvinner i toppstillinger, ny forståelse av sider ved den akademiske kulturen, holdningsendringer i ledelsen, bedre prosesser rundt forskningsledelse og administrativ ledelse som igjen gjør det mer attraktivt for kvinner å gå inn i lederposisjoner.

Det samlede inntrykket fra sluttrapportene er at programmet har bidratt til positive endringer ved de institusjonene som har mottatt støtte fra programmet. Midtveisrapporten som forelå i 2017 pekte også på at økonomisk støtte fra Forskningsrådet gir legitimitet til likestillingsarbeidet og økt inspirasjon og kunnskap til å utføre tiltak.

Aktiviteter

Den største utadrettede aktiviteten i 2018 var dagskonferansen *BALANSE Midtveis* som ble avviklet 16. mars på Stratos i Oslo. *BALANSE* var i 2018 midtveis i en programperiode på ti år og vi inviterte til en konferanse med refleksjoner om både status og veien videre. Konferanseprogrammet bestod av inviterte bidrag i tillegg til presentasjoner av prosjekter finansiert av *BALANSE*. Konferansen ble avsluttet med en paneldiskusjon med key note Anna Wahl, viserektor ved KTH i Stockholm, Svein Stølen og Curt Rice, rektorer ved hhv UiO og OsloMet, Kristin Halvorsen, forskningsdirektør ved CICERO, pluss John Arne Røttingen fra Forskningsrådet.

Programaktiviteter 2018:

- 16. mars: Midtveiskonferanse
- 12. september: Orientering om ny utlysning, Oslo. Møtet ble streamet.
- 20. september: Programsamling med alle *BALANSE*-prosjektene, Lysaker

I tillegg har følgende prosjekter avholdt åpne avslutningskonferanser:

- 7. mars, Fiks ferdig, PHS
- 5. april: Music and gender, UiT
- 9. november: FRONT, UiO (avsluttes 1. kvartal 2019)
- 7. desember: KABAL, UiA (avsluttes 1. kvartal 2019)
- 11. desember: Kvinner til topps, UiS

Forskningskapasitet

Programmet har fram til 2018 ikke lyst ut egne midler til forskning, men flere av prosjektene har hatt mindre forskningsprosjekter som del av en større prosjektplan. Høsten 2018 ble det lyst ut inntil 50 mill. kroner, der 20 mill. kroner var tiltenkt tiltaksprosjekter og 30 mill. kroner til forskerprosjekter.

Programstyret hadde allerede i 2017 identifisert behov for bl.a. forskning og analyser om institusjonelle og kulturelle barrierer, systemets formelle og uformelle strukturer, ledelse og betydningen av ledelse. Man så også et behov for komparativ kunnskap om barrierer på tvers av fag og institusjoner. Likeledes behov for forskning og analyse av igangsatte tiltak, og effekter av disse tiltakene, samt kunnskap om hvilke tiltak som virker og ikke virker.

I forkant av utlysningen gjennomførte vi en innspillprosess. Relevante institusjoner, miljøer og personer ble kontaktet og invitert til å komme med innspill om hva det trengs mer forskning på, hvor er det ytterligere kunnskapsbehov osv. Vi mottok til sammen 19 innspill, disse dannet bakgrunnen for utformingen av utlysningsteksten. De tydeligste innspillene kan oppsummeres slik:

- Forskningspolitikkenes betydning for kjønnsbalanse
- Søkelys på internasjonalisering, eksellens og innovasjon
- Forskningsrådets virkemidler i et kjønnsperspektiv
- Publiseringmønstre
- Internasjonalisering og mobilitet

Vår erfaring med å involvere brukere og forskere i prosessen rundt utlysning er svært positiv. Dette ble tatt godt imot av miljøene og fungerte også som en mobiliseringsarena før utlysningsfristen. Flere av de aktuelle miljøene var på denne måten både godt informert og godt forberedt. Å involvere brukere i større grad inngår både som strategi for Forskningsrådets ambisjoner om mer åpne forskningsprosesser og som en del av EUs RRI-politikk (Responsible Research and Innovation), der dette ofte omtales som Citizen Science. At BALANSE her var litt "foroverlent" og nytenkende harmoniserer godt med programmets ambisjon om å være eksperimentelle og innovative. Innen søknadsfristen 10. oktober mottok vi 23 søknader, elleve tiltaksprosjekter og tolv forskerprosjekter.

Internasjonalt samarbeid

BALANSE har vært pådriver for å få til et felles nordisk forskningsprogram under NordForsk og bidrar med 10 mill. kroner inn i NordForsks nye program "Solving the Gender Paradox". Programmet lyste ut 50 mill. kroner til et til to Nordic Centre of Excellence med søknadsfrist april 2016. To søknader ble innvilget. Programkoordinator sitter i programkomiteen som ledes av områdedirektør Jesper W. Simonsen.

BALANSE har deltatt i det EU-finansierte nettverket GENDER-NET (Promoting gender equality in research institutions and the integration of gender dimension in research contexts) som ble avsluttet høsten 2016. GENDER-NET var et policyrettet ERA-NET som bestod av partnere fra 11 ulike land i Europa, Canada og USA. Partnere var departementer, forskningsfinansierende og forskningsutøvende institusjoner. Forskningsrådet var partner i GENDER-NET på basis av BALANSE og programkoordinator deltok i det norske teamet. En videreføring av nettverket i form av et ERA-NET Cofund hadde oppstart høsten 2017.

Forsknings- og innovasjonssystemet

Den manglende kjønnsbalansen i forskningen er en utfordring for forskningssystemet, både nasjonalt og internasjonalt. BALANSE finansierer prosjekter og tiltak som bidrar til å forbedre dette. Det er god geografisk spredning på BALANSE-prosjektene.

Kommunikasjon og rådgivning

Møteplasser og kommunikasjon inngår som en viktig del av BALANSEs ambisjon om å være en nasjonal læringsarena. Programmet legger stor vekt på å utvikle møteplasser mellom prosjektene som tildeles midler og mellom disse og andre brukere. Programmet ønsker å formidle kunnskap om betydningen av kjønnsbalanse samt kunnskap om virkemidler for å oppnå bedre kjønnsbalanse. Likeledes ønsker BALANSE å løfte aktuelle problemstillinger som ligger nær BALANSEs tematikk og nedslagsfelt. Møteplasser og kommunikasjon er viktig for å sørge for overføring og deling av den kunnskapen og forskningen som kommer ut av BALANSE-programmet. Samlinger, seminarer og workshops er sentrale møteplasser for dette. Den største innsatsen på dette området i 2018 var midtveiskonferansen.

Inntekter og overføringer

BALANSE finansieres gjennom årlige bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet (KD). Budsjett for perioden 2012-2022 anslås å være om lag 146 mill. kroner med forbehold om KDs bevilgninger fra år til år. Den årlige bevilgningen fra KD i 2018 var på 17,3 mill. kroner.

Programstyret har i 2012-2018 bevilget 44 mill. kroner til elleve Balanseprosjekter, og 10 mill. kroner til NordForsk-samarbeid. I tillegg har BALANSE også bevilget mindre beløp til løpende utlysninger "Varig virkning" og "Internasjonalisering". Disse løpende utlysningene avvikles fra 1.1.2019.

Det ble i 2018 lyst ut ytterligere inntil 50 mill. kroner. Søknadsbehandling og tildeling av disse blir foretatt 1. kvartal i 2019.

NØKKELTALL FOR PROGRAM/AKTIVITET X					
Antall	2017	2018	Bevilgning (mill. kroner)	2017	2018
Medlemmer i programstyret 31.12			FoU-inntekter	0	0
Knut Lisetøl / U&H	X	X	Kunnskapsdepartementet	19	17
Gry Alsos / U&H	X	X		0	0
Tor Grande / U&H	X	X		0	0
Kristin Halvorsen / U&H	X	X		0	0
Ulf Sverdrup / U&H	X	X		0	0
Mari Teigen / U&H	X	X			
Thomas Walle / U&H	X	X	Disponibelt budsjett	37	40
Ingrid Guldvik / U&H	X	X	Forbruk	14	10
			Overføringer	-23	-30
Antall programstyremøter	2	2			
			Intern administrasjon - bidrag	1	0
Totalt antall aktive prosjekter	9	8	Ekstern administrasjon	0	0
Antall utlysninger	3	2	Drift, søknadsbehandling	0	0
herav fellesutlysninger	1	1	Kunnskapsgrunnlag og utredning	0	0
Antall søknader	12	23	Kommunikasjon og formidling	0	0
Antall søknader med karakter 6 & 7	1	1	Prosjektbevilgninger	12	7
Antall nye prosjekter	0	2			
Antall avsluttende prosjekter	5	4			
Innvilgelsesprosent			Tema/område/næringsområder 1	0	0
50 millioner	0 %	0 %	Tema/område/næringsområder 2	0	0
Varig virkning	100 %	100 %	Tema/område/næringsområder 3	0	0
			Tema/område/næringsområder 4	0	0
Antall prosjektledere	9	8	Tema/område/næringsområder 5	0	0
Antall nye prosjektledere	0	2	Tema/område/næringsområder 6	0	0
Andel kvinnelige nye prosjektledere	0 %	0 %			
Andel kvinnelige prosjektledere	0 %	0 %			
Andel kvinnelige prosjektledere blant søkere	0 %	77 %	Annen Støtte	12	8
Doktorgradsstipend (årsverk/antall)	0	0	Annen Støtte (Varig virkning)	0	1
Menn	0	0	Søknadstype 3	0	0
Kvinner	0	0	Søknadstype 4	0	0
Postdoktor (årsverk/antall)	0	0	Søknadstype 5	0	0
Menn	0	0			
Kvinner	0	0	Humaniora	0	0
			Landbruks- og fiskerifag	0	0
Avlagte doktorgrader	0	0	Mat.nat.	0	0
Menn	0	0	Samfunnsvitenskap	0	0
Kvinner	0	0	Medisin og helsefag	0	0
			Teknologi	0	0
Antall prog. konferanser og arrangementer	2	3			
			Grunnforskning	0	0
Faglig publisering:			Anvendt forskning	0	0
Publisert artikkel i periodika og serier	4	2	Utviklingsarbeid	1	0
Publisert artikkel i antologi	1	0			
Publiserte monografier	4	0	Universitet- og høyskolesektor	0	0
Formidling, samfunnspåvirkning:	0	0	Instituttsektor	0	0
Rapporter, notater, artikler, foredrag på møt	46	22	Næringsliv	0	0
Populærvitenskapelige publikasjoner (artikl	4	0	Øvrige institusjoner	0	0
Oppslag i massemedia (aviser, radio, TV m	11	1			
Innovasjonsresultater:			Internasjonalt samarbeid	0	0
Ferdigstilte nye/forbedrete metoder/model	0	0	Prosjektsamarbeid	0	0
Ferdigstilte nye/forbedrete produkter	0	0	Inngående/utgående mobilitet	0	0
Ferdigstilte nye/forbedrete prosesser	0	0	Stimuleringsmidler	0	0
Ferdigstilte nye/forbedrete tjenester	0	0	Vertskap	0	0
Søkte patenter	0	0	Samarbeid om utlysninger	0	0
Inngåtte lisensieringskontrakter	0	0			
Nye foretak som følge av prosjektet	0	0			
Nye forretningsområder i eksisterende bedr	0	0			
Bedrifter i prosjektet som har innført nye/fo	0	0			
Bedrifter utenfor prosjektet som har innført	0	0	Landsdel		
Bedrifter i prosjektet som har innført nye/fo	0	0	Agder og Rogaland	3	3
			Vestlandet	0	0
Samarbeidspartnere i prosjektene			Oslo og Akershus	5	2
Antall UoH-sektor	1	1	Sørøstlandet	0	0
Antall Instituttsektor	2	0	Hedmark og Oppland	0	0
Antall Næringsliv	0	0	Trøndelag	3	1
Antall Helseforetak	0	0	Nord-Norge	1	2
Antall Utland	0	0	Ukjent	1	0

